

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XIV. Quæ ligna, quodve pabulum ignis sit æterni; ubi de peccati
mortiferi inexplicabili gravitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Behemoth ignota penitus est patientia; nulla submissio-
nis notitia; nulla illic hospitatur virtus; solum est sterilis-
simum, ubi nullae arbores nisi ad ignem natae. Nunquam
ex illis nascetur fructus usque in sempiternum.

Postquam protoplasti parentes nostri pomum ve-
titum admorderunt, protinus illo amenissimo orto
sunt exclusi, & ad horti custodiam adnotus est non si-
ne armis Angelus. Divinae paginae id testantur: *Ejecitq;*
Gen. cap. 3. Adam, & collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim, &
vers. 24. flammeum gladium, atque versatilem. Illustrissimum hoc
erat divinae misericordiae argumentum, illic famulum
dumtaxat collocasse, non ipsum Paradisi dominum ste-
rillisse cum gladio ad prohibendum omnem ingressum.
At verò iudicii supremo die, nulli famulorum gladius
permitteretur: ipse Dominus eum arripet, stringetque
in damnata capita, *Discedite a me maledicti.* Paucula ver-
ba sunt, sed librum & volumen ingens faciunt, nun-
quam satis evolvendum.

Nunc igitur rerum nostrarum fatagamus. Tanto
quique minus miser in Orbe altero erit, quanto misera-
rias suas in isto patientius tolerarit.

CAPUT XIV.

*Quae ligna, quodve pabulum ignis sit aeterni:
Vbi de peccati mortiferi inexplicabili
gravitate.*

Verissime dictum à prisco philosopho: *Initium sa-
lutis, notitia peccati.* Revera non peccabit unquam
gravius, quisquis mente serà cum gravitatem peccati,
tum fœditatem inspexerit. Peccatum ex Orbe tolle, &
malum omne sustuleris. Unum atque unicum Orbis
malum, & ceterorum omnium malorum seminarium,
miseriarum omnium pelagus profundissimum suppli-
ciorum est abyssus Peccatum. Hinc illae Chrysofomi
voce: Peccatum spontanea insania, voluntarius est
demon. Eam ob causam beato Ludovico Galliarum
regi etiamnum adolescentulo mater altissime impres-
sum cupiebat: Potius vitam perdere, quam letali se cul-
pâ obstringere. Rectissime proflus Joannes Climacus
dixit: Etsi mille annis continuam in ediam pane solo &
aquâ tolerarem, etsi totum Mundum ut nobiscum
pro nobis lugeret commoveremus, etsi Jordanem
stillatim & guttatim lacrymando per oculos educere-
mus, nunquam tamen pro commissis peccatis satisfacere
possemus.

Inde Sapiens Hebraeus tantâ contentione vocifera-
tur: *Quasi à facie colubri fuge peccata.* Quis tangit pocu-
lum, in quod mors ructaverit, uti Tertullianus loqui-
tur, & in quo venenum ministratur bibenti? Nil habet
Orbis formidabilius peccato. Quâ de re dicta scripta-
que sunt innumera; nos compendio quintuplicem hanc
assertionem statuimus. Quisquis letaliter delinquit:

1. Deum gravissime offendit, eumque sibi adver-
sarium & hostem constituit.
2. Divinam gratiam omnem amittit.
3. Omne genus miseriarum & calamitatum sibi ul-
tro accersit.
4. Caelum in omnes aeternitates perdit.
5. In sempiternos inferorum rogos præcipitem se
mergit.

Divinus Paulus rem verbo absolvit: *Stipendia peccati
Rom. cap. 6. mors, & omnis Mortis comitatus, Luctus, Dolor, Mor-
vers. 23. bus, Mæror, quos velut anteambulones sequitur aeterna
mors.* Hoc omne ut exactius, prout omnino par est,
consideremus, assertionem illam quintuplicem ordine
explicabimus.

§. I.

Primum est: Deum gravissime offendit eumque sibi ad-
versarium ac hostem statuit, quisquis letaliter delinquit.
Peccato summum bonum laeditur, ita quidem ut ne-
glecto creatore finem suum in re creatâ constituat ho-
mo. Quod summæ injuria est, & simillimum idolola-
triae. Hinc toties in divinis oraculis peccata idololatria
nomine designantur. Ista in omni peccato graviore tem-
eritas quovis supplicio dignissima est. Cum enim
Deus ubique locorum presentissimus sit, ante ipsius re-
clamantis oculos patratat nefas, fitque injuria & cer-
nenti, & audienti. Ita summum regem coram & in os con-
tumeliis afficimus. Et quod fœdus, beneficiis abutimur
in offensam beneficia conferentis. Auxilium enim quod
nobis Deus in omnibus omnino actionibus præstat,
contra ipsum convertimus: perinde si filio patris gla-
diolum portigat, ut ad se defendendum eo uti condi-
scat, simul etiam imbecille filio brachium regat, at ve-
rò nequissimum puer optimum parentem, dum is ferientis
manum sustinet, conetur configere. Hoc agit, quis-
quis peccat. Dum Deus actiones illius & adjuvat & di-
rigit, has ipse in Deum injuriosè convertit. Atque ut
summa hæc in Deum contumelia magis elucescat, rem
oculis ita subjicimus.

Quotiescumque homo in deliberatione se ipso pec-
cati aggressus est, medius inter Deum stat atque diabo-
lum, velut judex & arbiter, pro quâ parte pronuntiet.
Deus legem à se latam explicat, & una filium cruci suf-
fixum monstrat, ut hominem à peccato avertat. Dia-
bolus escam malorum voluptatem objicit, suadet, in-
vitat, ut ad peccandum illiciat: quisquis jam peccat, hoc
ipso Diabolo Deo præstare pronuntiat, nam aversus à
Deo, causam diabolo adjudicat iniquissimus judex
Quid hoc aliud est quam reipsa dicere: quidquid leges
jubeant verenturque, quidquid crucifixus filius moneat,
roget, suadeat, imperet, quidquid è celo minetur Pa-
ter, diabolus tam suaviter me invitat, nullum tam dul-
ce propinat, ut persuadeat, ut vincat, Eo, sequor diabo-
lum, ab illo me trahi sino: placet hic caupo quacun-
que tandem symbolam polcat. Verissime hoc facit, quis-
quis letaliter delinquit.

Ita in unam lancem Deus mittitur, in alteram vo-
luptas. Accedit homo velut libripens, atque ubi pecca-
re decrevit, malle se divinae amicitiae, quam voluptatis
jacturam facere aperitissime statuit. Et ita Christo Ser-
vatori latronem Barabam anteponeit.

Quid horrendum magis, quid indignius supremâ
Majestate, quid turpius quam hoc conditori fieri à re
conditâ? *Obstipescite caeli super hoc, & porta ejus desolamini Hier. cap. 3.
vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, vers. 13.
Me dereliquerunt fontem aquae vivae, fontem limpissimum,
& impuros rivulos sectati sunt.*

Atque ut hoc ipsum explicatius tradamus: Hominem
peccatorum partes diversae trahunt, ut diximus; hinc
trahit Deus, hinc diabolus. Penes hominem stat, à quo
velit attrahi. Cacodæmon filo aut culmo ligat hominem
(nec enim aliter potest) & ostentat quod vel carnem
mulceat, vel crumenam augeat, aut certè famam ex-
tendat. His filis, his ille culmis quoquod vult pertrahit,
quem ligavit. Ut igitur homo vel suæ libidini, vel avari-
tiae suæ, vel arrogantiae satisfaciatur, contra expressissimam
Dei legem in vegetum ruit.

Deus quidem vinculis haud facillè rumpendis ligat
hominem, beneficia sua proponit, debitum sibi servi-
tium exigit, proserptionem è caelo, & aeterna infero-
rum incendia minatur. Sed nihil agit, quidquid prom-
mittat, aut minetur Deus: vincit diabolus, & Deo, sic
volente homine, antefertur. Hoc enim præstabilius pu-
tat homo, blandientem Satanam sequi, quam præci-
pientem Deum. Ideo vincula omnia quæ ipsi Deus
injicit, contumaciter abrumpit.

Dicitur

Dicite jam vos ipsi, qui in malum scientes ruitis, qui hinc & illinc tracti victorem diabolum facitis; dicite, quibus hoc gehennis, quibus eternitatibus hec in Deum injuria possit elui?

Hoc ipsum Deus jam olim gravissimè questus: *Rupisti, ait, vincula mea, & dixisti: Non serviam.* Ad rem est propriissimè querela ista. Hoc certè facit, quicumque scelus in se concipit; abruptis vincula, dicitque, *Non serviam.* Hinc vel ipsi Christo Deo insultans Satan dixerit: En, hoc tibi tui faciunt; sic homines à te conditi te amant, ita te honorant ii pro quibus mortuus es, quibus te ipsum das & omnia. Quid à me habeant non ignorant, nihilominus sequuntur me; voluptuosa vilissimè trahi se finunt à me; ego illos obsequentissimos habeo; me suum esse hostem non nesciunt, & tamen diligunt, modò eis aliquid vel pecuniæ, vel lascivie, vel inanis gloriæ monstrum. En, quantos numerem in meis castris. Ego pro illis nec colaphos tuli, sicut tu Christe pro tuis; nec flagella sustinui, nec crucem petuli, nec mortem obiisti, sicut pro tuis tu Christe. Sed neque illis caelum promitto, neque paradysum offero, sicut tu Christe tuis, quos monitis doces, exemplis instruis, minis terres, præceptis dirigis. Sed frustra. Te spreto me audiunt. Malunt æternum ardere quàm brevi tempore tuis legibus vivere. Volentibus non fiet injuria: peribunt quia perire cupiunt. Quia conditorem suum repudiant, me dominum, imò tyrannum habebunt.

Peccatum nullis inferni ignibus expiari potest.

Quid ad hec, inquit Cyprianus, respondemus fratres? An non igitur videtis, ò mortales, & palpatis, quanta hec in Deum sit injuria? Atque hoc est quod nullis inferorum ignibus, nullis sæculorum tractibus expiari possit. Nos anxie quandoque querimus: Ecce Deus unicam letalem noxam, quæ vel momento committitur, æternis ignibus punit? Varia super eà & Theologi respondent. Vix ullum satisfacit responsum: & nos sequenti capite hac de re plura. At quisquis illud, quod modò diximus, enucleatius perpenderit, ultro facietur capitale crimen omne, non posse non infinitè Deo displicere, tamque inexplicabilem esse injuriam quæ Deo inferitur peccando, ut ea nullis unquam cruciatibus satis elui possit.

Tabro. Gra. sit ausus: Certissimum est, quod si quis omnes creatos intellectus in unum conflaret, & ex omnibus linguis unam fabricaret, nec intellectus ille comprehendere, nec lingua ista explicare possit illud, quod Deus in peccatum gerit odium. Cum enim Deus infinitè bonus sit, amore infinito bonitatem, odiòque infinito prosequitur malitiam. Atque hinc illam præmiis æternis, hanc æternis suppliciiis remuneratur. Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

Res in aperto est: Quamvis persona, in quam peccatur, nobilior ac sublimior, tantò noxa est gravior. Qui sibi æqualem lædit, noxam contrahit, hæc tamen multum augetur, si sacerdotem profanus læserit. Utrâque hac culpa gravior ea est, si Episcopum offenderit. Longè gravior, si Episcoporum Antistitem, aut purpuratum patrem; gravissima si Regis aut Cesaris majestatem spreverit; longè gravissima, sic homines censent, si ipsam Pontificis tiaram ausu temerario violarit. Hæc incrementa sunt culparum, prout nimirum dignitas crescit, sic & culpa. Hinc cum Deus qui læditur, sit infinitè dignitatis, offensa etiam gravitatis fit infinita.

Matt. c. 2. v. 46.

Quare quò penitentiis quis Numen divinum nosse incipit, eò exactius infandam peccati malitiam & agnoscit & odit. Certè Deus tanto fertur odio in peccatum, ut theologus è divi Dominici familiâ celeberrimus dicere solit ausus: *Certissimum est, quod si quis omnes creatos intellectus in unum conflaret, & ex omnibus linguis unam fabricaret, nec intellectus ille comprehendere, nec lingua ista explicare possit illud, quod Deus in peccatum gerit odium.* Cum enim Deus infinitè bonus sit, amore infinito bonitatem, odiòque infinito prosequitur malitiam. Atque hinc illam præmiis æternis, hanc æternis suppliciiis remuneratur. Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

Luciferi peccatum

Ut autem istius, quo Deus in peccatum fertur, odii magnitudinem paulò altius in animum admittamus, consideremus obsecro, quantum supplicii æquissimus judex vel unico peccato sapissime irrogat. Opimus ab actione innotescit; pœnæ à Deo inflictæ odium divinum explicabunt. Et quod illud, oro, supplicium Angelorum? Lucifer, omnis elegantia ac venustatis miracu-

A lum multò quàm nobilissimum, cum tot centenis millibus, rectius dixerim, cum tot millionibus Angelorum subitò in flammeas voragine precipitatus est. Ecce quod ab eis facinus est designatum? Unica superba cogitatio. Ah, ò Deus, Ah! Tantus numerus tantorum regum (ad quorum vel unicum vel mille reges collati exigua sint potentia) in æternum damnatus sit? Nec ulla pœnitentiæ aut misericordiæ, nulla recuperandæ gratiæ facta sit mentio? Ergo ipsissima, ergo omnis æternitas unicam superbam cogitationem non exhauriat? ergo sæcula infinita pro unica unius momenti noxa, nequeant satisfacere? Jure Deo Angelo apostata ceterisque ejus assensibus dixerit: Extinguere vos penitus, & in nihilum possem redigere, sed eritis Majestati meæ, beatis Angelis omnibus, hominibus universis prodigium, portentum, nequitiaè spectaculum, justitiæ testimonium, æternum mei in vos furoris barathrum.

B Si quis mille Regum ac Imperatorum filios capite damnari & securi subijci videat, ingemiscet utique dicente: Atrocissimum planè facinus hic sanguis regius commiserit necesse est, quòd omnes una eaque inexorabilis sententia feriat; obstupescendum profus, adeo nec precibus, nec numero, nec sanguini, nec clementiæ quidquam dari. Idem omnino hic cogitandum, & plus quàm obstupescendum, tot Angelorum milliones ad æternos rogos dejici, & nullum veniæ, nullum gratiæ, misericordiæ nullum dari locum; non genus & originem cælestem, non maximam multitudinem, non delicti, ut videri poterat, dignitatem spectari, sed pariter uno omnes turbine involvi, læsæ Majestatis universos damnari, morti sempiternæ addici.

C Ah, ò mi Deus, ah quæ tandem peccata nefanda est atrocitas, ut divinos furores, eòsque tam implacabiles in se provocet, ita quidem implacabiles, ut nullis unquam sæculis mitius severituri sint, nec ullis se suppliciiis mitigari sinant. Hinc omnis veniæ veniæque spes exulat. Deò rebelles, celo extorres erunt in omne ævum. Effusa est omnis gratia; spes libertatis nulla. Frustra preces, frustra libelli supplices. Conclufum est; Decretum est. Quondam Angeli, nunc diaboli; olim Deo amicissimi, nunc hostes capitalissimi, ardebunt æternum. Et quod delicti genus fuerat? Jam diximus: Cogitatio superba unica. O Rex gentium, quis non timebit te?

Hic nemo se fallat, & Angelorum delictum longè altius fuisse ordinis putet quàm sint humanæ noxæ. In protoplastis idem est cernere, quod in Angelis. Primi parentes nostri cum universis posteris divini gratiæ exuti, innocentia veste spoliati, paradiso excludi, æternum exulare iussi sunt, addita fatali hac sententiâ, *Moriendum esse.* Nec satis fuisset morte unâ defungi, Mors æterna jam triumphabat, jam immensum populum sui juris & census numerabat, & verò etiam omnem humanam gètem in sua regna traxisset, nisi Altissimi filius humanam sortem miseratus hominem induisset, expiraturus in cruce. Jam petieramus omnes, si perire voluisset, qui perire non potest. Nam inhaerentis peccati contagio ab uno in omnes transit. Et quod illud tam immane fuit Adami flagitium? Pottum unicum leviter admorsum.

Eheu tantis lacrymis, tantâ funerum strage, tantis suppliciiis luendus est pomi morsus? Quid querimus? Hæc peccati ratio est: infinitè Deo displicet, infinitis suppliciiis acerrimè vindicatur, nec tamen unquam expiatur. Furit Deus cum in peccatum exandescit.

Sed huc magis oculos ad humanæ gentis excidium. Et en Orbis terrarum universus, unius loco sepulchri est, in quo totum genus humanum aquis sepultum est. Ex omni hominum numero vix octo servati sunt ab inundatione diluvii. Quæ causâ tam prodigiosi funeris? Quis tot centena millia hominum in iratum hoc mare deturbavit? Peccatum, præsertim Libidinis. Quis amplissimas Gomorrhæ, Sodome, ceterasque urbes incendio delevit?

Handwritten marginal notes in red ink on the right edge of the page, including the word 'REXEL' and other illegible characters.

delevit? Peccatum, præsertim Libidinis. Quis Sichimorum urbem evertit? Peccatum, præsertim Libidinis. Quis Benjamitarum viginti quinque millia, Israëlitarum quadraginta millia in prælio interfecit? Peccatum, præsertim Libidinis. Hic Dei mos est, hoc illius in omnia peccata odium; nihil hac in parte dissimulare potest. Nullum peccatum sine pœnâ. Et quamvis multa impetrent veniam, nulla tamen non subeunt pœnam.

Quæ sacerdotis Heli ob solam in castigandis filiis negligentiam? quæ Saulis propter inobedientiam? quæ Davidis propter incontinentiam? quæ Nabuchodonosoris ob superbiam? quæ Ananiae & Sapphiræ ob avaritiam? quæ plurimorum aliorum ob culpas, ut videbatur, levissimas pœna fuit? Achan hostilium spoliolorum aliquid subducit, & id morte luit. Pauperculus ille colligit ligna sabbato, & lapidatur. Oza nimium sollicita manu contrectat Arcam, & vi subitâ necatur. Obsequens, sed paululum incautus propheta finit se decipi, & à leone suffocatur. Israëlita contra Moysen murmurant, & ab ignitis colubris interimuntur. Betfamita parum reverenti oculo salutant Arcam, & supra quinquaginta millia hominum jugulantur. Elisæum irrident pueruli, & eorum quadraginta duo ab ursis lacerantur.

10f. cap. 7.
vers. 25.
Num. c. 15.
vers. 33.
2. Reg. c. 6.
vers. 7.
3. Reg. c. 13.
vers. 24.
Num. c. 21.
vers. 6.
1. Reg. cap. 6.
vers. 19.
4. Reg. c. 2.
vers. 24.
Osee c. 14.
vers. 1.

Non parit Deus delinquentibus. *Pereat Samaria* (pereat anima) quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum. Sit alicubi mare mellis, & unica fellis gutta in hoc dulcissimum mare immissa universum illud in extremam mutet amaritudinem. Quid quæso de hoc felle, quid de hac fellis guttula sentiendum? Fel istud inexplicabilis & infiniti amaroris esse diceretur. Et rectè diceretur. Atque hæc est ipsissima peccati amarities. Est quidem divinæ pietatis ac misericordiæ dulcedo infinita, velut mare mellis immensum. At verò peccatum mortale quodcumque vel unicum amaritudinis est tantæ, & fel abdit tam malignè potens, ut Deum suavitatis ac dulcedinis inexhaustæ pelagus, in paventiam indignationis ac furoris amaritudinem convertat. Atque hoc est quod Oseas clamat: Ad amaritudinem concitavit Deum suum Anima peccatis suis. Non hæc ideo pereat? Deus ipse id quæstus: Ad iracundiam, inquit, me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis. Hieronymus exponit: Sceleribus suis amarum me fecit, quia dulcissimus eram. Idcirco non parit Deus delinquenti.

Osee c. 12.
vers. 14.

Job cap. 9.
vers. 28.

Non jam miror amplius, dixisse Jobum: Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Adeo certè non parit Deus delinquentibus, ut vel in filio suo aliena etiam delicta acerbissimè puniverit. Revera mors Christi funestissima satis luculentè docet quanto Deus odio peccatum prosequatur.

Cùm ægro pharmacum è fusili auro, aut è margaritis liquidis, aut è lapide Bezoar-miscetur, pronum est dicere, gravissimum esse morbum, & præsens vitæ discrimen: Ita hic profusè nimia fuerit necesse est peccati gravitas ac sceleritas, quam curare non potuit nisi dominicus, nisi regius infiniti pretii sanguis. Agnosce igitur, ô homo, inquit Bernardus, quàm gravia sint vulnera illa, pro quibus necesse fuit Christum Dominum vulnerari.

Imò Christus cùm sub cruce duceretur ad crucis supplicium, sua vulnera suamque mortem defleri vetuit, ut scilicet illæ lacrymæ impenderentur peccatis, quæ mortis tam infamis fuerunt causa. Enimvero solis Christi lacrymis satis elui potest peccatum. Nam si Angeli omnes, quotquot in cælo sunt, corpora humana induant, & multis sæculis vel unius mortalis peccati nequitiam plorent, ne sic quidem tot lacrymarum nimbis, peccatum illud unicum sufficerent deploraretur, quod solius Christi lacrymæ, & quæque sanguineæ satis expiant.

Alterum assertionis nostræ caput est: *Gratiam divinam omnem amittit, quisquis letaliter delinquit.* Facinus quodcumque mortiferum omni penitus gratiâ divinâ spoliat. Nil pulchrius animo quem ornat Dei gratiâ, nihil scelerius quàm animus divinâ gratiâ exutus, & seelere pollutus vel unico. Coluber est peccatum venenatissimus, vulnus ab hoc colubro est mortiferum, licet suaviter & cum voluptate infictum. Et ô si oculis videre liceat, quanta peccati sit deformitas ac sceleritas, quàm sedulo peccatum fugerent qui modò secantur. Deformius est atque terribilius ipso cacodemone peccatum. Princeps Angelorum Lucifer, multò formosissimus fuit Angelus, sed peccati unius fulgine ita omnis ejus pulchritudo defœdata est, ut jam terretimum ac spurcissimum sit prodigium, adeoque horrendum, ut negent eum diu posse superferitem agere, cujus oculis suam Angelus Apostata sceleritatem objecerit.

Peccatum est coluber venenatissimus,

Porro divinæ gratiæ pretium illud est, ut verissimè dicatur, in Orbe nihil esse pretiosius. Explico. Dixerit quis de auro potabili, aut de aquâ vitæ, Unica liquoris hujus guttula majoris est pretii quàm sint vel centum plaustra generosissimi vini. Hoc ipsum ad amissum de gratiâ divinâ dixeris: Pars hujus minima pretiosior est omni favore humano, omnibus Orbis opulentis. Sit totus terrarum Orbis aureus, nihil pretii est ad divinam gratiam collatum. Peccatum verò letale quodcumque sic omnem adimittit divinam gratiam, ut ejus nil penitus remanere possit admisso peccato.

Quidquid meritorum plurimis annis collectum est, id omne momento effundit vel unicum peccatum. Eccelesiasta vox est: *Qui in uno peccaverit, multa bona perdet.* Et etsi quis quinquaginta, etsi centum annis in omni virtutum genere se Deo probavit, etsi maximis rigoribus & quotidianis jejuniis vitam omnem exercuerit, pane solo & fonte vixerit, lumbos ferro strinxerit, in dies se flagris ceciderit, sua omnia in stipem erogarit, si demum letaliter delinquat, universâ vitæ prioris promerita perdidit, omnem Dei gratiam effudit, ex amicissimo jam professus Dei factus est hostis.

Res certa; testes luculent. Ezechielii hoc credamus: *Ezechielii hoc credamus: Si averterit se justus, inquit, à justitiâ suâ, & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus quas fecerat non recordabuntur. Letaliter vel semel peccasti? Amisisti omnes labores tuos, amisisti gratiam, amisisti cælum, amisisti Deum, adeoque amisisti omnia. Aut igitur quæ amisisti recupera, aut æternam amissa flebis.*

Ezech. c. 18.
vers. 24.

Inter supplicia quæ Deus Israëlî minatur, illud tantquam omnium maximè formidandum ingerit: *Væ eis cum recessero ab eis.* Hic Dei ab animo recessus atque abitus, mors animi est, malum cui revera nullum par, malum quod omnes vel acerbissimos divorum Martyrum cruciatus, quod perpetua damnatorum omnium tormenta superat. Et videre hominis, quem Deus ob peccatum deserit, miseriam. Quidquid agat, quidquid patiarur hic homo, divinâ gratiâ destitutus, montes transferat, ignes infuset, stellas extinguat, fontes accendat, omnibus sæculis admiranda faciat, nec minimum quidem celestis beatitudinis promeretur, dum apud Deum in offensâ est. In liquido caussa est. Fons omnium meritorum divina gratia est, quâ iste peccando seipsum spoliavit. Aut ergo gratiam reparat, aut cælum despiciet. Adde quod æquè miserum.

Osee cap. 9.
vers. 12.

Is qui sic à Deo desecit, suomet quidem impulsu potuit cadere, suomet conatu surgere non poterit: seipsum in foveam abiecit, sed nunquam revocabit gradum, nisi Deus porrigat manum singulari ope. Echo non responderet nisi voce provocetur: qui peccavit, non respicit, nisi à Deo excusetur. Sed nemo veniam desperet vel miles lapsus. Peccasti? animos resume. Firmior non raro post lapsum gressus est, certè cautior.

Quando

Quando igitur tam atrox peccati genius est, tam detestabilis malitia, generoso profusus spiritu proclamans Anselmus: Si hic, inquit, peccati pudorem & illic cernerem inferni horrorem & necessarium uni illorum haberem immergi, prius me in infernum mergerem, quam peccatum in me immitterem. Mallem enim purus a peccato & innocens gehennam intrare, quam peccati sordide pollutus, calorum regna tenere, cum constet solos malos in inferno torqueri, & solos bonos in caelesti beatitudine foveri.

Hanc ob causam, idem sanctissimus scriptor: Aperi oculos, inquit, anima misera, & vide quid sustulisti olim, & quid nunc es: quo loco sustulisti tunc, & quo nunc es. Eras sponsa Altissimi, eras templum Dei vivi, eras vas electionis, eras thalamus aeterni regis, eras thronus veri Salomonis, eras sedes Sapientiae, eras soror Angelorum, eras haeres calorum. Ecce cum omnia haec fueris quae dixi, quoties dico; Eras, Eras; toties tibi lacrymandum est, dum subitam tuam cogitas mutationem. Sponsa Dei facta est adultera diaboli, templum Spiritus sancti mutatum est in speluncam latronum, vas electionis in vas corruptionis, thalamus Christi in volutabrum porcorum, sedes Dei in cathedram pestilentiae, soror Angelorum in sociam demonum; & quae instar columbae volitabat per caelum, nunc tanquam serpens reptat in terra. Plange itaque super te, o anima misera, plange, quia te plangunt caeli, quia te plangunt Angeli, quia te plangunt omnes Sancti; te plangunt lacrymae Pauli, te plangunt gutta sanguinea Christi Domini; quia peccasti, & mali illius quod commisisti, poenitentiam non egisti.

Sed hoc amplius examinemus. Id qui peccavit, aut vulnus conscientiae sentit, aut non sentit? Si sentit, miser est, nam in dolore est & quidem acerrimo. Utrens conscientia tormentorum maximum. Non sentit hoc? Iterum miser est, imò miserimus. Extremum malorum est, malitiam suam clausis oculis fovere, jamque vulnere mortiferi sensum perdidisse. Ita miseri dum bibunt, vini vim temulenti non sentiunt, sentient digesto vino. Optime dixit Chrysostomus: Primum malum est, esse malum. Etiam si agrum medicus non fecerit, aegrotat tamen ager; etiam si non puniat Deus, in morbo tamen est, imò jam moritur qui peccat.

Similimè locutus Sapiens Romanus: Prima, inquit, & maxima peccantium est poena, peccasse. Nec ullum scelus impunitum est, quoniam scelus in scelere supplicium est. Quidquid male agit conscientia flagellatur. Vbi vita, ibi & tormenta: nec possunt esse sine dolore vulnera conscientiae.

Hominem malum etiam nemo percutiat, laceret, suspendat, mutilet, torqueat, cremet, ipse sibi torret, carnis ex, supplicium, crux est. Fortassis haec non sentit, ut diximus, jamque omnem mali sensum perdidit? tantò igitur inferorum incendiis vicinior est, quanto à peccati sensu remotior. Hunc verè mortuum, imò & sepultum, dixeris: Peccavit, & non dolet; Deum gravissimè laesit, nec veniam petit; divinam gratiam amittit, nec ingemiscit; jus caeli perdidit, nec jacturam hoc esse credit: jam inferis transcriptus est, & etiam nunc ridet. O peccedem! o saxum! o rupem! Haec peccati malignissima sunt artificia, homines mutare in pecudes, in saxa, quae vulnus ante non sentiunt, quam in ignibus sunt.

Cum in tergo haeret supplicium, abominationi esse incipit peccatum. Furtive non ratò, ut qui flagitiis sensum omnem perdidit, prius sentiant gehennam, quam desinant vitam. Ita Sodomæi ac Gomorthæi cives prius inferos experti sunt, quam essent apud inferos. Ad rem Chrysostomus: Quod si, ait, audito gehenna nomine, irrides ac fidem non habes, illum ignem recordare Sodomorum. Vidimus enim, vidimus, & in presenti quoque vitæ gehenna effigiem. Tale est Sodomorum incendium, id quod sentiunt ii, qui ad ea loca profecti, plagam illam divinam, ac caelestem fulminum opus oculis subjecerunt. Cogitato quam grave illud sit peccatum, ut quod ipsam gehennam etiam ante tempus existere coegerit.

Pestis & fulminis obstupescendas, incredibiles, sed Tom. 1.

A & abstrusissimas vires nemo unquam satis explicaverit: multò tamen nònis peccati, quod verè pestis ex-tiosissima, verè fulmen saevissimum, vastans omnia. Peccatum malorum omnium verè maximum malum, & solum malum est. Pejor est culpa quam mors, pejor quam gehenna, pejor quam quavis poena, cum sit cul-julvis poenae causa.

Sulanna ad vendendam pudicitiam invitata, masculo profusus peccatore: Si hoc, inquit, egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. Quid ais Hebraea mulier, quid hic loqueris? Imò si adulteris non consentias, morieris: si consentieris, effugies mortem. At illa dictum perseverans: Mors, inquit, mihi est, si hoc egero. Noverat castissima matrona mortem aliam, quam sit illa corporis, mortem continuam, aeternam, ad quam mors corporis collata, mors non sit. Verissimum illud Apostoli: Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem. Hinc Sulanna generosissimè subjungit: Melius mihi est absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. Disce Christiane à matrona Hebraea, potiùs corporis vitam perdere, quam Dei gratiam.

B Melius mihi est absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini, Disce Christiane à matrona Hebraea, potiùs corporis vitam perdere, quam Dei gratiam.

§. III.

Tertium est, quod initio posueramus: Quisquis le-taliter delinquit, omne genus miseriarum ac calamitatum sibi ultro acerbit. At quin omnium omnino miseriarum, calamitatum omnium una unica est causa Peccatum. Cyprianus litteris De latum hortatur, ut in montem sublimis iudicii ascendat, & inde prospiciat oblecta piratis maria, vallata praedonibus itinera, valles grassatoribus refertas, colles ab exulibus occupatos, fures & homicidas ubique frequentes, urbes simulatibus divisas, regna bellis attrita, nusquam non plurimum malorum. Omnium causa peccatum; omnia turbat & confundit peccatum.

C Rectè Chrysostomus: Nomina calamitatum, inquit, philosophantibus nomina tantum sunt, vera autem calamitas est, Deum offendere. Nihil Deum abjicit, qui lucrum aut voluptatem, qui pecuniolam aut mulierculam audet praefere Deo. Si Deo Deum alium aequè formosum, divitem, liberalem, sanctum praefereamus, prudentior non nihil esset stulticia nostra; at cum sordes & vilissima quæque, cum guttulas mari, cum res conditas, res caducas conditori praefereamus impiè, hoc demum insania luculenta, hoc manifestaria impietas, atque hoc malorum omnium Lerna, hoc omnium ærumnarum est seminarium. Sed Nil mortalibus arduum est.

Calum ipsum petimus stultitia, neque Per nostrum patimur scelus Iracunda Deum ponere fulmina.

Mortalium flagitiosa temeritas, non dubitat quidvis audere. Vel ipsæ hoc factæ loquuntur. Gigantes caelum affectant, Hercules invadit inferos, Iason cum fociis scrutatur maria, Dædalus sese aëri credit. Hoc nimirum fabulis docemur: Superbi gigantum instar moluntur expugnare caelum, quod sola Humilitatis viâ adiri potest. Contemptores Numinis rident inferos. Avari Jæsones & velleris aurei sitientes se pelago committunt. Ambitiosi Dædali omnem captant auram inanis gloriae. Audax omnia aggredi gens humana ruit per vetitum nefas.

Et unde tandem dissidia, contentiones, litigia, bella, ruina, nisi è solo peccato? quidquid in humano corpore sanitaris, vitium ac formæ est, Morborum & Mortis pabulum ac præda est opera peccati. Hebraeus rex merito vociferatur: Non est sanitas in carne meâ, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Quocirca me-dicus è caelo, non utile solum, sed & necessarium in mor-bos consilium suggerens: Jam, inquit noli peccare, ne deterius

de Si-
milit. c. 190.
sua penam.

Ut res con-
scientia tor-
mentorum
maximum.

Chryl. to. 10.
serm. 5. de
jurgio.

Nallum
scelus im-
punitum est.

Peccati ar-
tificia.

Chryl.
serm. 4. de
ad Rom.

Peccati vi-

res incre-
dibiles.

Dan. c. 13.
vers. 22.

Lac. cap. 1.
vers. 11.
Dan cap. 13.
vers. 23.

Peccatum
omnium
miseriarum
causa est.

Chryl.
homil. 5. ad
pop.

Homer.
lib. 1. Carm.
Oda 3. fine.

Psal. 37.
vers. 4.

deteritis tibi aliquid contingat. Pestilentiam, & omne morborum genus in aciem contra nos eduxit Peccatum.

Homer. lib. 1. Carm. Oda 3.

Macies, & nova februm Terris incubuit cohors: Semotig, prius tarda neccitas Leti corripuit gradum.

Horum omnium causa Peccatum. Evolve Regum factos, & arrogantiam potissimum multari animadvertes; Ezechielem perlege, & rapinas; Joëlem, & lasciviam variis cladibus puniri cernes. Plena omnia divinae justitiæ exemplis. Quantum calamitatis in Reges Israhel, in Coritas, in Sodomitas, in Dathan & Abiron affectas, in Judæorum populum, in infinitos alios Peccatum non immisit? Quot centena millia, quot milliones hominum fame, ferro, flammis, peste, sulfure, aquis Peccatum absumpti? Perierunt propter iniquitatem suam. Quoniam qui malignantur, exterminabuntur.

Psal. 72. vers. 19. Ps. 36. v. 9. Rom. cap. 5. vers. 12. Omnia mortis instrumenta propter peccata inventa.

Ita mors in omnes homines pertransiit per peccatum, ut vita non sit nisi mors continua. Et meminerimus omnia mortis instrumenta, carceres, cippos, numellas, manicas, funes, equuleos, flagra, virgas, taureas, craticulas, rotas, scorpiones, sartagine, pectines, cruces, & quidquid ejuscemodi feralis suppellectilis est, exogitatum esse propter peccatum, aut inventum ab iis quibus in innocuos peccare voluptas est. Sic enim variatur peccati supplicium, sicut infinite varium est ipsum peccatum. Non tot Proteus finxit personas, non Empedocles tot transmutationes, nec Pythagoras tot transmigrations, nec Chaldaei tot varietates, nec Pythius tot imagines, quot Peccatum subit formas, induit personas.

Probitas hominem supra homines attollit, improbitas hominem infra homines dejicit.

Quemadmodum verò sola probitas & mortum innocentia hominem supra homines attollit, ita improbitas & nequitia hominem infra homines dejicit, & in belluam mutat. Nam homo censendus, qui voracitate lupum induit, iracundiã canem, superbiã pavonem, avaritiã bufonem, levitate passerem, astutiã vulpem, rapacitate vulturem, furore leonem, timiditã cervum, lasciviã hircum?

Psal. 48. v. 13. Et in diaboli transfmutat. Ioan. cap. 6. vers. 71. Ioan. cap. 8. vers. 44.

Hinc David rex serpentes & aspides dixit iracundos; insipientes multos; Adulteros Hieremias equos Pharaonem Ezechiel draconem; Phariseos Joannes genimina viperarum; Impudentes Christus canes & porcos, Herodem vulpem appellat. Homines peccatum in feras transmutat. Ex oraculis divinis id liquet: Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus & similis factus est illis. Parum hoc. Hominem peccatum transmutat in diabolum. Apertè Christus discipulis: Ex vobis unus, inquit, diabolus est. Et Judæorum turbis objectum: Vos ex patre diabolo estis. At diabolus, inquit Anselmus, non terroribus aut minis, ne peccaret, monitus est. Homo, licet intentatã morte, peccatum tamen non cavet; Diabolus semel, homo millies ac millies, iterumque millies delinquit; ille in creatorem, iste tam in creatorem quàm redemptorem cales elidit impiè.

Chryso. 10. 3. in c. 9. Ioan. hom. 5. 4. fine. Et tom. 4. in 2. ad Corinth. 12. Joannes Ap. 1. 20. Apoc. 6. 20. vers. 14.

In hominem invidum graviter exarscens Chrysolomus: Nam invidus, inquit, ipso diabolo magis diabolus est. Invidet Satan, sed hominibus, non sociis. Tu verò homo cum sis, invides hominibus, odium adversus genus naturamque cum sis, invides hominibus, odium quidem facit. Ergo flagitiis opertus, rectè diabolus, sed & infernus dicitur. Joannes Apostolus: Et infernus, inquit, & mors misit in infernum ignis. Et quomodo hoc tandem? An infernus in infernum missus est? Ita profus; sic sacri interpretes affirmant. Nam qui vitam criminibus implet, rectissimè Infernus dicitur. Nam sicut infernus tormentorum ac cruciatuum locus, diabolorum domus est, sic impius conscientie laniam, & saepe diros cruciatus gerit peccatore, quod cacodæmoni pro domo locat. Ita infernus iste mittetur in infernum.

O Peccatum, ô ventum horribilem ac pestilentem!

qui flores, frondes, fructus humanarum stirpium decussit: qui justitiam ac innocentiam, & hominem homini ademittit. O virus letaliter amabile, ô toxicum ad usque animi medullam sævienti, nullis calamitatum fluctibus, nullis inferorum incendiis sopiendum?

Quærit cælestis Pater è protoplasto jam reo: Adam ubi es? Ei Adam verè responderit: Nusquam sum, Nusquam tunc erat, nec enim in Deo erat ob commissum peccatum; nec in paradiso ob contractam pœnam; nec in seipso ob conscientie remorsum; nec in Mundo, ob propriam inconstantiam. Nusquam, heu nusquam erat, ubi bene esset: apacissimo torrenti non absumptus, cujus aquas propterea impetu defluentes hic vel illic esse dicendum non est.

Vis ergo scire, quid sit peccatum? Unicam Adami noxam intueri. Quot eã milliones hominum in extremas miseras præcipitavit? Hinc fames, bella, pestis, hinc calamitates, arumnae ac cædes, hinc morborum agmina, hinc mors ipsa. Ab uno hac omnia peccato sunt. A tali arbore tales fructus, à tali causã tales effectus. Ad istud quidem expiandum Dei filius in crucem actus est; quot millia nihilominus in Erebum detruduntur ob peccatum? Quisquis hac ferus cogitat, cum voluptas ad peccandum invitatur, liberè dicet: Aeternum pœnitere tanti non emo.

E celo tonitrua, nix, grandines, fulgura, procellæ, turbines, fulminaque veniunt; horum omnium causa exhalationes & vapores è terrâ sursum, evehit nativã levitate, qui variis tempestatibus in terram redeunt. Haud aliter è celo in nos fames, bella, pestilitas, morborum & miseriarum plurimarum quotidiana tempestates veniunt, quæ quidem à Deo immittuntur, sed prius vapores & exhalationes peccatorum emittuntur, hinc omne tempestatum genus, hinc omnis calamitatum turbo. Illud Metereologia, istud Theologia nos docet. Et rectissimè Gregorius: Mala, inquit, quæ patimur, mala nostra meruerunt: Siraicides id affirmat: Mors, sanguis, contentio & romphaa, oppressiones, fames, & contritio, & flagellatio: super iniquos creata sunt hæc omnia.

Peccatum nos paradiso excludit, & in hanc vallem lacrymarum, in hoc exilium, in hoc mare procellorum eiecit, ubi venti vehementes, & fluctus ingentes, ubi quotidiana naufragia, ubi omnia mala. Verè miseris facit populos peccatum, quod Salomon affirmat. Unde tot olim infestationes Turcarum, tot incurfus barbarorum, tot victorie adversariorum? Unde fames & pestis tam crebra; Cur calum saepe nobis aneum, cur nubes nonnunquam, aut nimis imbribus abundantes, aut nullis? Unde tot agmina morborum, tot febres, epidemice, pestes? A peccato hæc omnia: Peccatum omnium miseriarum pelagus.

Cum Romano Sapiente dixerò: Errat si quis putat Deum nocere velle: non potest. Deus nec dat malum, nec habet. Peccatum, ceterum castigat quosdam, & coercet, & irrogat penas. Vis sine epi. 91. Deum propitiare: bonus esto. Mundi sunt oculi ejus, ne videat malum, & respicere ad iniquitatem non poterit. Ideo extremè odit peccatum. Nam uti lux natura tenebras averfat, pulchritudo turpitudinem, bonitas malitiam, puritas immunditiam, vita mortem, sic & sanctitas omnem nequitiam & fœditatem. Sicut igitur Deus sanctitatem infinito amore, ita necessariò peccatum odio prosequitur infinito. Odii signa sunt, quæ modò numeramus.

Principiò seipsum Deus suamque gratiam subtrahit ei qui peccavit. Deinde, variis calamitatibus in hoc etiam Orbe, velut præsentem monetã punit peccata. Tertio jus cæli admittit ei qui delinquit. Aut igitur resipiscendum, aut cælo valedicendum. Quarto quodcumque letale peccati incendiis punit æternis, & tamen (quod obstupescendum dictum est) circa condignum punit. Omnium Theolo-

Gen. cap. 3. vers. 9.

A peccato fames, bella, & ceteræ miseriæ eveniunt.

Ecclesi. 6. 40. vers. 9.

Prov. 6. 14. vers. 34.

Post. med. Habuc. 1. 1. vers. 13.

Que sint odii signa.

Theologorum ore asseritur, noxæ letali cuius vel unicæ sempiternum esse decretum supplicium, nec ullis tamen aternitatibus futurum ut dici possit: Hæc noxæ fatæ pœnarum sustinuit. Quid ergo est peccatum mortiferum? Heu, Eheu! Hic omnes Angeli loquantur, nec tamen satis eloquentur illud infinitè abominandum, quod sub mortifero peccato vel unico dilitescit.

Horrendum est quod in detestationem peccati letalis Ludovicus Blofius pronuntiat: Si mater Domini, ait, Virgo beatissima peccasset mortaliter, ac sine contritione mortua esset, cælum nunquam obtinisset, sed cum demonibus in inferno cruciaretur. Tam exacta est Dei iustitia.

Blofius Mo-
lis. Virg.
cap. 1. ad
fiam.
Revelationes
S. Birgittæ
l. 4. c. 7. ante
med. cuius
spiritus
veritas sunt.

Atque hoc sanctissimæ femine Birgittæ patefactum, quæ demones ad supremum iudicem sic audiit vociferantes: Si res illa, quam præ omnibus diligis, quæ est virgo quæ te genuit, & quæ nunquam peccavit, si, inquam, illa peccasset mortaliter, & sine contritione divina mortua fuisset, sic diligis iustitiam quod anima ejus nunquam obtineret cælum, sed esset nobiscum in inferno.

Nimium obstupescenda vis est cuiuscunque peccati letalis. Miratur Plinius argentum, æs, aurum in sacculis cera obfignatis, à fulmine liquari, sacculis penitus illæsis, & ceræ ligno nec quidem confuso. Mirabilis multò est animam solius peccati abditissimo illapsu ita jugulari ut eam æterna mors sibi obnoxiam habeat semper jugulandam, nunquam extinguendam.

Chrysof.
homil. 1. ad
199.

Solertè submonens Chrysofostomus: Fratres mei, ait, nolite pueri effici sensibus, sed malitiâ parvuli estote, etenim parvulæ puerilem pavorem habemus, mortem timentes, pueri enim larvas timent, ignem non timent facile, quippe manum admovent igni: sic & nos timentus mortem, quæ larva est digna contemptu, peccatum verò non timentus, quod verè timendum est. Peccatum, quia omnem eripit divinam gratiam, miseris peccantem omnibus subijcit, & ad mortem trahit æternam. Atque hoc tertium est nostræ assertionis caput.

§. IV.

Peccatum
cælo ex-
cludit.

Quartum est: Quisquis letaliter delinquit, cælum in omnes aternitates perdit. Peccatum cælo excludit, cælo empyreo, quod ornatu amœnissimum, situ altissimum, spatio amplissimum, omni ex parte perfectissimum Mundi miraculum. Hoc tali cælo excludit peccatum. Supremi regis decretum novimus à Paulo promulgatum: Omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (quod est idololatriæ servitus) non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Damnum hoc non ultimum, sed certè maximum est. Tametsi nocentum aliud non inferatur à peccato, istud abundè satis, & nimium quàm satis est, delictis privari æternis. Dicit potest hoc damnum, æstimari non potest. Rectè Augustinus: Si possimus, inquit, facere, fratres, ut dies iudicii non veniret, puto, quia nec sic erit malè vivendum. Sit ergo: Ignis divini iudicii neminem corripiat, quibuscunque lubuerit delictis affluant peccatores, & semper affluant, si tamen separati sint à divino vultu, nec eum unquam videant à quo creati sunt, infinito & damno, & supplicio mactati sunt, meritoque in qualibet aternitate, ut Augustinus loquitur, & impunitate peccati plangere se deberent.

2. Thes. 1. c. 1.

Aug. tom. 8.
in 1. 4. 9.
p. 1. 1. 1.

Amasius
Bardol.
1. 1. 1. 1.
c. 4.

Illud quidem dicitur in Rhetorum scholis videtur natum: Quis mihi det membranas perinde ut cælum extensas, quis mihi tot calamos suppeditet quot arboribus sunt folia, quis mare in atramentum mutet, ut scribam damna quæ letale peccatum infert. Sed nulla hic auxels, exaggeratio nulla, nam etsi tot sint calami, tantum membrana ac atramenti ad scribendum, nemo tamen unquam perscripserit, quantum homini peccatum noceat, cum noceat æternum.

Mat. c. 26.
vers. 24.

Veritas ipsa pronuntiat: Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. Nam hominis istius imaginem in cælesti ci-

Tem. I.

A vitate ad nihilum redegit Deus, idque jure merito, quia infinitam Deo contumeliam intulit. Quantò enim minus est bonum quod Deo præferatur, tantò major est quæ Deo inferatur contumelia: Atqui omnis thesaurus, voluptas aut dignitas omnia bona sunt infinitè minora Deo. Infinita igitur Deo fit injuria, cui æquissimè responderet infinita pœna.

Et nonne is sibi plurimum obstringit eum, cui centum auri marcas largitur gratis? Atqui vel sola lingua, vel oculi soli à Deo nobis concessi mille auri marcas in infinitum superant: Accedit corpus, & corporis inquilinus animus vel mille Mundis pretiosior.

Agidius è divi Francisci focis hominem profanum instruens: Quidam, ait, manibus, pedibus, & oculis carebat. Hunc unus aliquis amicorum sic allocutus est: Si quis, amice mi, & manus tibi, & pedes, & oculos restituar, quid tu illi reponas soluti loco? Servum, inquit, me illi addicam in omnem vitam. His in antecessum dicitis Agidius: Et tibi, mi frater, quis manus, & pedes, quis oculos, & linguam, & aures, totumque corpus, quis animum, & quidquid boni habes, largitus est? Deus utique. Igitur si ob restituta membra non multa, te servum geras: quid ob attributa tibi membra omnia, Domino Deo rependes? Quam autem indignum est oculis eum offendere, qui oculos dedit, & iis illum manibus lædere, qui manus tribuit, & eâ illum linguâ lacessere, qui linguam formavit?

Hinc certè infinita serviendi Deo nos vincit obligatio, atque ob hanc etiâ transgressionis culpa, & quod sequitur, culpæ pœna est infinita. Nam, quod breve fuit Bernard. in tempore vel opere, inquit Bernardus, longum esse constat in pertinaci voluntate. Quia sicut condemnatus est, qui in vitiosâ permanet voluntate, si reprehensibilis est, qui in aliis non sudeat proficere. Sic omnino, cujus vita moritur in culpâ, ejus mors vivit in pœnâ, eaque sempiternâ: Sine fine vivere cogetur, ut sine fine per mortem crucietur. Mors eum semper depascet, nunquam consumet.

Bernard. in
parvâ ser-
mo. n. 15.

Eheu, rapidissimi temporis volaticam hilaritatem, seu hilare momentum opibus, gloriæ, voluptatibus, nullo ævo morituris præponimus; acum perdimus, & tristamur, cælum amittimus, & ridemus. Scimus à quolibet graviore delicto aternitatem pendere duplicem, felicem & infelicem; Illius jacturam, hujus pœnam cuiuscunque letali noxæ decretam esse. Scimus hæc, scimus, & tamen tam temerè delinquimus, maximè in tam dubiâ vitâ, quæ nullum momentum à morte liberum polliceri potest. Quis sibi horam post scelus alteram, quis adeo momentum doloris & poenitiæ vel unum spondeat? Nihilominus in tantâ vitæ incertitudine, tam dubiâ re, scientes volentesque salutis æternæ, ignis æterni periculo nos exponimus: ita sponte animi flammis nos induimus non morituris, gloriâ exuimus æternâ. Sic revera cælum insani odimus. Cælum odit qui contemnit, qui negligit, qui ultro peccatis se involvit.

Lacon, uti Plutarchus memorat, voto seipsum obstrinxerat, de rupe Leucade præcipitem se dare. At ubi Lacon.

Qui facinus arduum animo concipit, prius animum facinorosi parem induat necesse est. Verùm quid istud ex editâ rupe, in imam voraginem præcipitum, ad illud fit è cælo in tartarum sese abijcere? Quâ igitur ratione innumeri seipfos præcipites agunt è sede beatorum, in barathrum diabolorum? Nimirum clausis oculis id faciunt, infinitam peccati malitiam non expendunt, inextricabiles aternitatis gyros non respiciunt. Viam ad inferos cæci ac compressis oculis percurrunt. Quisquis verò cæcus esse non sustinet, omnibus studiis ac

Q3

votis

Handwritten notes in the right margin, including the word 'EXCELLEN' and other illegible characters.

votis hoc præcipitum caver. Mavult omnia pati, quam illuc deici, unde reditus negatum

§. V.

Quintum assertionis nostræ caput est: Quisquis letaliter delinquit, in sempiternos inferorum vogos se mergit. Aternitas ignis infandum peccati supplicium. Nil in sit peccato mali, hoc certè malorum omnium compendium est. Peccati stipendium aterna mors. Anima qua peccaverit, ipsa morietur: iustitia iusti super eum erit. & impietas impii erit super eum. Præclarissimè Augustinus: Quanta pena est, inquit, tantummodo à face Dei separari? Qui autem illam dulcedinem non gustaverunt, si nondum desiderant Dei faciem, timeant vel ignem; supplicia terreant quem premia non invitant. Vile tibi est quod Deus pollicetur, contemise quod minatur. Venit dulcedo presentia, non mutaris, non excitaris, non suspiras, non desideras. Amplexaris peccata tua, & delicias carnis tuas, stipulas ad te congeris, veniet ad te ignis. Ignis in conspectu ejus exardescet. Non erit iste ignis sicut focus tuus, quò tamen si manum mutere cogaris, facies quidquid voluerit qui hoc minatur. Si tibi dicat: Scribe contra caput patris tui, scribe contra capita filiorum tuorum; nam si non feceris, manum tuam mitto in focum tuum; facies, ne ardeat manus tua, ne ardeat ad tempus membrum tuum, non semper in dolore futurum. Minatur ergo inimicus tam leve malum, & facit malum: minatur Deus æternum malum, & non facit bonum?

Quidquid malorum diaboli in animos nostros invehunt, id operà peccati faciunt. Hinc innumeræ animi perturbationes, formidines, suspensiones, fluctuationes, merores, anxietates, desperationes. Sic hominis animus per peccatum fit infernus. Non est pax impiis, dicit Dominus.

Homines il qui peccatis sese permittunt, à eacodæmone tor catenis onerantur, dum ipsi suo se pondere in inferorum barathrum præcipitent. Dum vivunt, inferis identidem viciniore sunt, toties revolutum ruit, dum in imo sit. Sic carnifex furem magna olim dignitatis, cum per fatales scalas attraheret, his eum vocibus animabar: Domine, adhuc unum gradum superemus. Tandem collum inferitur resti. Sic & aviculæ ad insidiosam escam invitatae toties eunt, redeunt, iterum iterumque cum pluribus remeant, dum denique capiuntur. Sic & potatores: Adhuc unum caliculum, ajunt, adhuc unum, hic ultimus esto: Sicque caliculos toties repetunt, dum vino saucii è mensa sint asportandi. Hæc ratio peccandi est. Initio satis est fecisse semel. Tum duplicantur, quadruplicantur, multiplicantur, centuplicantur lapsus.

Ita qui principio clam ac verecundè delinquit, denique perfrectâ fronte impudenter audet facere, quod cogitare aliquando verebatur. Ita turpitudine prima plerunque non sola; ceteras post se trahit grandi numero turpitudines. Cæprum est ab unâ, addita altera, & tertia, & decima, & centesima. Sic surculus excrevit in silvam, sic gutta tumescit in Oceanum, sic scintilla gliscit in incendium æternitate totâ non sopiendum. Hæc omnia peccati sunt stipendia.

Atque ideo plurimi malauerunt mori quam vel semel peccare. Castissimus Joseph mavult famam, imò & vitam perdere, quam castimoniam temerare. Verecundissima Susanna: Melius est mihi, exclamat, absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. Dulcius ei fuisset lapidibus inferni, quam adulterio inquinari. Beatissimus Paulus certus est à Charitate Christi se nec morte quidem separandum.

Ambrosius præsul longè paratior est omnia pati quam malè agere. Cum enim Rufinus Theodosio Imperatori spem faceret stectendi à sententiâ præsulis: Novi ego, ait Imperator, constantiam Ambrosii; nullo regis Majestatis terrore Dei legem transgredietur.

Chrysofotomus non minus animosus Eudoxiæ Augustinæ fatales minas adeo non exhorruit, ut fuerit qui Imperatrici hæc renuntiaret: Frustra hominem terrenum, nihil ille nisi peccatum timeat. Rex Galliarum Ludovicus etiamnum puer à Blanchâ matre didicit potius mortem optetere, quam consensum letali noxæ permittere. Anselmus Cantuariensis Antistes, si ei liberum fuisset, Anselmi, aut letali peccato, aut Orci barathro se mergere, maluisset mergi barathro quam peccato. Edmundus, edem folio successor dignissimus: Potius, ajebat, in ardentem rogam insiluero, quam ullum peccatum sciens in Deum commisero. Sanè Democles emendatissimæ formæ juvenis, ut Democles, Demetrii regis vim impudicam eluderet, in bulliens ahenum insiluit. Suavior ei fuit tam acerbâ mors, quam vita minus casta. Sic & Papianus Jureconsultus, licet Christianianis facris non imbutus, mori maluit, quam Caracallæ Imperatoris facris in fratrem designatum defendere. Hinc vetus dictum: Tolerabilior est qui mori jubet, quam qui malè vivere. Homo letali crimine contaminatus vilior ac inferior est cane, porco, bufone. Hæc enim unam naturam mortem debent, ille duas. Unam sed brevem naturam, alteram, sed æternam Deo. Homo peccatis merlus, Balfisorum nidus, latronum infernalium spelunca rectè dicitur. De improbis istis affirmans Paulus: Penas, inquit, dabunt in interitu æternis à facie Domini, & à gloria virtutis ejus, exclusissimi in omne ævum. Heu, quæ unquam ætas tam effera tulit belluam, quæ in aliam plus quam simpliciter morte sæviret? Aut quis carnifex, quis tyrannus, morte unâ non contentus, mori post mortem docuit? Semel occidisse cuiunque barbaræ crudelitati satis est? Aut peccatum omni belluâ & tyranno sævius, non contentum semel in hominem sævisse, sævit æternum? Vides reum, ad rotam trahi, & in viâ cadentibus forepibus laecerari; mox è tam gravi supplicio, immania hominis facinorâ fuisse colligis; quantum ergo piaculum erit, quod nec æternis quidem suppliciis unquam expiabitur. Et hæc toties agitari, hæc toties à Deo denuntiari, nec manum nos à sceleribus retrahere? Hæc sciri, & tamen divinas leges audacissimè violari? Hoc nimirum æternò cæli exilio mulctat, hoc ignibus æternis objicit, in quibus & animus & corpus æternum urantur, quasi vitam subministrant flammis & pœnarum materiam. Quæ qui tacitus secum serò cogitat, non frena injiciet capidatibus, & labantem reprimet dexteram, & meliore coget ire viâ? Stultum est perire malle, quam errari. O homines cogitate ista: res hæc nimis quam seria est & momentosa! Non levi pretio paratur cælum. At interim tam securè nihilominus ac libere peccant homines, quasi Deus id nesciat; tam audacter, quasi non prohibeat; tam impudenter, quasi non videat. Miramur stultitiam Esau, qui lentis edulium jure primogeniti longè potius visum est. Mirari desine, quisquis jus cæli infra voluptatulam vilissimam habes, qui gloriæ hereditatem fumo vendis & nebulâ vanissimâ laudis. Ubi generosorum voces? Malo mori, quam peccare. Narrat Plutarchus Lyfimachum apud Getas eo siti redactum, ut se cum toto exercitu in potestatem hostium dederet. Cumque jam dedititius frigidam bibisset, dixisse: Proh me hominem pravum, qui tantillæ voluptatis gratiâ tantum amiserim regnum! Quanto rectius hoc dixerit, quisquis letali se noxâ obstringit? Proh me hominem fatuum, & omni modo nequissimum, qui cælum brevi fœdâque voluptate vendo, qui res creatas creatori præfero, qui magis vitium quam virtutem colo, qui mortem potius quam vitam eligo, qui perire quam scitari malo. Ah! Avare, quantillo vendis lucello cælum? Heu La-scive, quantillâ mutas oblectationiculâ delicias æternas? O Iracunde & Invide, quam rarò vestris cogitationibus interest

Aternitas ignis est peccati supplicium. Ezech. 6. 18. v. 4. & 20. Aug. tom. 8. in psal. 49. post princip.

Diaboli malum in animos invehunt operâ peccati. Isa. cap. 48. vers. 22.

* Scalorum radium designabat.

Quorundâ egregium factum: Joseph, Susanna, Dan cap. 13. vers. 23. Rom. cap. 8. vers. 38. S. Ambrosii,

Chrysofotomi,

Aste fatales minas adeo non exhorruit, ut fuerit qui Imperatrici hæc renuntiaret: Frustra hominem terrenum, nihil ille nisi peccatum timeat. Rex Galliarum Ludovicus etiamnum puer à Blanchâ matre didicit potius mortem optetere, quam consensum letali noxæ permittere.

Anselmus Cantuariensis Antistes, si ei liberum fuisset, Anselmi, aut letali peccato, aut Orci barathro se mergere, maluisset mergi barathro quam peccato. Edmundus, edem folio successor dignissimus: Potius, ajebat, in ardentem rogam insiluero, quam ullum peccatum sciens in Deum commisero.

Sanè Democles emendatissimæ formæ juvenis, ut Democles, Demetrii regis vim impudicam eluderet, in bulliens ahenum insiluit. Suavior ei fuit tam acerbâ mors, quam vita minus casta. Sic & Papianus Jureconsultus, licet Christianianis facris non imbutus, mori maluit, quam Caracallæ Imperatoris facris in fratrem designatum defendere. Hinc vetus dictum:

Tolerabilior est qui mori jubet, quam qui malè vivere. Homo letali crimine contaminatus vilior ac inferior est cane, porco, bufone. Hæc enim unam naturam mortem debent, ille duas. Unam sed brevem naturam, alteram, sed æternam Deo. Homo peccatis merlus, Balfisorum nidus, latronum infernalium spelunca rectè dicitur. De improbis istis affirmans Paulus: Penas, inquit, dabunt in interitu æternis à facie Domini, & à gloria virtutis ejus, exclusissimi in omne ævum.

Heu, quæ unquam ætas tam effera tulit belluam, quæ in aliam plus quam simpliciter morte sæviret? Aut quis carnifex, quis tyrannus, morte unâ non contentus, mori post mortem docuit? Semel occidisse cuiunque barbaræ crudelitati satis est? Aut peccatum omni belluâ & tyranno sævius, non contentum semel in hominem sævisse, sævit æternum? Vides reum, ad rotam trahi, & in viâ cadentibus forepibus laecerari; mox è tam gravi supplicio, immania hominis facinorâ fuisse colligis; quantum ergo piaculum erit, quod nec æternis quidem suppliciis unquam expiabitur.

Et hæc toties agitari, hæc toties à Deo denuntiari, nec manum nos à sceleribus retrahere? Hæc sciri, & tamen divinas leges audacissimè violari? Hoc nimirum æternò cæli exilio mulctat, hoc ignibus æternis objicit, in quibus & animus & corpus æternum urantur, quasi vitam subministrant flammis & pœnarum materiam. Quæ qui tacitus secum serò cogitat, non frena injiciet capidatibus, & labantem reprimet dexteram, & meliore coget ire viâ? Stultum est perire malle, quam errari.

O homines cogitate ista: res hæc nimis quam seria est & momentosa! Non levi pretio paratur cælum. At interim tam securè nihilominus ac libere peccant homines, quasi Deus id nesciat; tam audacter, quasi non prohibeat; tam impudenter, quasi non videat. Miramur stultitiam Esau, qui lentis edulium jure primogeniti longè potius visum est. Mirari desine, quisquis jus cæli infra voluptatulam vilissimam habes, qui gloriæ hereditatem fumo vendis & nebulâ vanissimâ laudis. Ubi generosorum voces? Malo mori, quam peccare.

Narrat Plutarchus Lyfimachum apud Getas eo siti redactum, ut se cum toto exercitu in potestatem hostium dederet. Cumque jam dedititius frigidam bibisset, dixisse: Proh me hominem pravum, qui tantillæ voluptatis gratiâ tantum amiserim regnum! Quanto rectius hoc dixerit, quisquis letali se noxâ obstringit? Proh me hominem fatuum, & omni modo nequissimum, qui cælum brevi fœdâque voluptate vendo, qui res creatas creatori præfero, qui magis vitium quam virtutem colo, qui mortem potius quam vitam eligo, qui perire quam scitari malo.

Ah! Avare, quantillo vendis lucello cælum? Heu La-scive, quantillâ mutas oblectationiculâ delicias æternas? O Iracunde & Invide, quam rarò vestris cogitationibus interest

Publ. Mimi. Homo letali crimine contaminatus vilior ac inferior est cane, porco, bufone. Hæc enim unam naturam mortem debent, ille duas. Unam sed brevem naturam, alteram, sed æternam Deo. Homo peccatis merlus, Balfisorum nidus, latronum infernalium spelunca rectè dicitur. De improbis istis affirmans Paulus: Penas, inquit, dabunt in interitu æternis à facie Domini, & à gloria virtutis ejus, exclusissimi in omne ævum.

Peccatum sævit in hominem æternum.

Aut, Dii boni, quam ob brevem voluptatem, amiserim regnum? Plutarch. Sinitate tucnâ, milti pag. 257.

interest gehenna: O potulente & ebriose quam inique tuos calices ambrosia & neclari praeponis? Heu quantae infania est, beata aeternitate proposita, ob unius prope momenti gaudium, aeternum illa excidere velle? Voluptas & Vindicta, Ebrietas & Crapula, omniaque vitia momento delectant, tormenta illis debita aeternum cruciant.

Quid jam miramur, quod Deus improbos aeternum puniat, cum etiam probos aeternum remuneretur. Deinde, quod iam saepius dictum, qui peccat ob volaticam volupratulam, seipsum diabolo vendit, quid miri, si emptor jus acquirat perpetuum? Sic apertissime Achab regi Elias: *Invem, ait, te inimicum mihi, eo quod vendideris tui, ut faceres malum in conspectu Domini.* Insuper & illud ex se notum, ab eo qui culpa commissae jungit contumaciam, augetur & poenam. Quando igitur qui apud inferos torquentur; peccatis jam commissis addunt contumaciam (nihil enim poenitentiae vel emendationis in Orco simul etiam augent injuriam.

Qui peccat diabolo se vendit. 3. Reg. 21. 1. vers. 20.

Psal. 49. vers. 22.

Ergo intelligite hac qui obliviscimini Deum: ne quando rapiat, & non sit qui eripiat. Ille ipse judicabit qui laesus est. Ab hoc ad alium provocatio erit vana, defensio frivolosa, excusatio stulta, favores inutiles, preces steriles, patrocinium ferum, detrectatio nulla. Nam Judex inadulabilis & incorruptus, sententia suprema & irrevocabilis, decretum aeternum, aeternum est supplicium.

CAPUT XV.

Cur unica letalis noxa supplicio afficiatur aeterno?

Nemo miratur narrantem, unice scintilla neglectu civitatem bene magnam incendio hausitam. Vulcani vires novimus, & ingluviem horrendam: robustissimas & voracissimas est; dum pabulum habet, vorare non desinit, & vorando crescit. Omnia glutit, domos, & urbes, & regna sorbet. Non amicos novit, non hostes. Omnia diruit, nusquam sistit, absument omnia. Arserunt urbes, arsurum & Orbem ipsum credimus. Quas fauces, quem esse ventrem dicam, cui tam grande pabulum objicitur, nec famem sedat. Non itaque miramur scintilla urbes integras deflagasse; miramur incendium non citius extinctum fuisse.

Eundem paene in modum, Vitam momentum esse affirmant non adversamur, utique vita Aeternitati comparata vix momentum appellabitur. Quod si dicatur, ab hoc momento Aeternitatem pendere, nec hoc miramur, scimus namque aeternum premium comparari non labore aeterno. Nam si labor aeternus foret, merces non foret aeterna. Neque vero etiam miramur afferi, hoc vite momento posse gaudium obtineri aeternum. Hoc enim non nostris, sed Christi promeritis tribuimus.

Sed quod miramur, hoc est; brevissimo saepe tempore, unico imo momento, imo cogitatione unica supplicium aeternum commereri. Actiones cum virtute conjunctae premium adipiscuntur aeternum, ob Christi Domini promerita, quae infiniti sunt pretii: at vero qua ratione delicta nostra insipientiae sint nequitiae, adeoque infinitum iis supplicium debeat, id nostram intelligentiam excedit, non assequimur hoc Theologiae arcana. Quid igitur factae voluptatis horula, aut pars horula, vel ut Tertullianus loquitur, vaporata libidinum momenta, quid habent oblecto delitescens malitiae, quae omni Aeternitate satis expiari nequeat, quae sempiternis ignibus castiganda? Miramur, non capimus.

Huius quaestioni non nihil responsum est in superioribus. Sed quia res magni momenti, & capru difficilis, eam explicatius jam trademus, explicaturi, Cur brevissimi temporis noxa supplicii aeternis vindicetur. Ita

A hic Aeternitatis luctuosissima causam efficientem prosequemur.

S. I.

IN sacris Christianis arcana quaedam sunt, quae nemo satis intelligentia & ratione comprehendit, horum quinque potissimum numeramus.

Mysterium sacrosanctae Triados; Christus hominem induitus; Eucharistiae miraculum; Mortuorum in vitam aeternam reditus; Aeternitatis supplicium. Quia vero haec creditu difficilia; ideo illa singulariter divina providentia Oraculis, Conciliis, Miraculis confirmavit. Nostrium hic est de supplicii aeternis differere, & cur ea Deus, cujus natura est misereri, voluerit esse aeterna.

Varia sunt Theologorum responsa. Sed, cum venia illorum dixerim, an ad caput rei perveniant, nescio. Sunt qui dicant, nec displicet responsum: Scelerati in locis infernis semper peccant, ideo semper puniuntur. Quid ergo iniqui est in eo non definire poenam, qui perseverat injuriam.

Non displicet responso. Imo non solum apud inferos aeternum peccant damnati, sed etiam apud nos, dum viverent, aliquam peccandi aeternitatem invenerunt. Perpendamus hoc obsecro mature.

Quisquis ad usque mortem noxas iterat, in suo aeterno peccat, ideo in aeterno Dei justissime punitur. Tam vere quam eleganter Gregorius: *Constat mirum, inquit, & verum, verum est, nec inter beatos finem gaudiorum, nec inter damnatos finem esse tormentorum.* Veritatis decretum est: *Et ibunt hi in supplicium aeternum; justis autem in vitam aeternam.* Quia enim, verum est quod promissum sit Christus, falsum procul dubio non erit quod minatus est Christus. Sed dixeris: Scire velim, quomodo justum sit, ut culpa quae cum fine perpetrata est, sine fine puniatur? Respondet beatissimus Pontifex: *Hoc recte dicitur, si districtus iudex non vorda hominum, sed facta pensaret.*

Iniqui enim ideo cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt. Nam voluissent utique si potuissent sine fine vivere, ut possent sine fine peccare. Ostendunt enim quomodo in peccato semper vivere cupiunt, qui nunquam desinunt peccare, dum vivunt. Ad magnam ergo justitiam judicantis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt cavere peccato.

Hic velim, unum aliquid solertissime observari. Est aliqua peccati adhaesio seu circumstantia longe pessima, cumstantia Non peccasse tantum, sed cupere amplius peccare. Haec peccandi cupiditas inferorum supplicii dignissima est. Si quidem Deus non tantum respicit peccata quae facta sunt, sed & concupiscentiam ac animam ad faciendam. Exemplo rem monstramus.

Vir ike triginta annorum, sic ponimus, gehennae addicitur, quia peccare non desit. Si quinquaginta, si sexaginta, aut septuaginta annis vixisset, totidem annis peccasset. Si centum, si mille annis vixisset, non paucioribus peccasset; si ei aeterna fuisset vita, aeterna fuissent & illius peccata. Quia ergo tanta, & ad peccantis animum aeterna est peccandi sitis ac concupiscentia, jure merito aeterna erit & peccatorum poena. Ergo, quod Gregorius inculcat; Nunquam careant supplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt cavere peccato.

S. II.

Damnati porro noxas, quas contraxerunt, non deluunt, malitiam, dum viverent, ceptam non exuunt. Neque enim id gratiae a Deo habent ut respiciant. Istud autem longe horribilissimum est, & plus damnati quam infandum. Damnati gratia divina omni adeo sunt non potest spoliati, ut aeternitate tota nullus eorum dicitur sit: *Miserere mei Deus.* Tantum profecto gratiae illorum nemo habebit. Quo sane diabolis sunt simillimi, e quibus nulla vis tormentorum unquam exprimit, vel solas has voluculas; *Peccavimus, parce.* Hinc non male quis dixerit: *In inferno*

Q4

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including the word 'EXCELLEN' and other illegible characters.